

معرفی سایت مؤسسه «خانه کتاب»*

(کتاب رایانه)

• داریوش مطلبی

مدیر بخش شابک «خانه کتاب»

اطلاع رسانی و نقد کتاب و سایر مسائل مربوط به موضوع چاپ و نشر کتاب فعالیت می‌کند. بدین منظور برای جامه عمل پوشاندن به اهداف فوق در سال‌های ۱۳۷۵ اقدام به راه‌اندازی یک BBS (سیستم تابلوی اعلانات) تحت سیستم عامل داس کرده و با توجه به استقبال گسترده مردم از این شبکه و گسترش استفاده از اینترنت، مؤسسه در صدد راه‌اندازی شبکه کتاب رایانه به صورت اینترنت و اینترنت برآمد.

شبکه اطلاع رسانی کتاب رایانه با هدف اطلاع رسانی و پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی علاقه‌مندان به کتاب‌های منتشر شده در ایران، در مراسم پانزدهمین سال انتخاب کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در بهمن ۱۳۷۷ توسط ریاست محترم جمهوری اسلامی جناب آقای سید محمد خاتمی افتتاح شد. با توجه به اهداف شکل‌گیری و مأموریت‌های مؤسسه «خانه کتاب» در سال‌های اخیر تلاش شده است که کتاب‌های منتشر شده و اطلاعات ناشران از کانال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نیز در مواردی از خود ناشران اخذ شده و در بانک‌های اطلاعاتی شبکه وارد شده است و در حال حاضر قابل دسترسی و استفاده است.

شبکه کتاب رایانه به بخش‌های زیر تقسیم می‌شود:

۱. بانک‌های اطلاعاتی

الف - کتاب نما (اطلاعات تمام کتاب‌های منتشر شده در ایران از سال ۱۳۷۰)

ب - ناشران (تمام ناشران ایرانی که کتاب منتشر می‌کنند و عضو نظام شابک هستند).

مؤسسه «خانه کتاب» یک مؤسسه غیرانتفاعی و غیردولتی است که با هدف کمک به اعتلای فرهنگ کشور از طریق ایجاد امکانات لازم در زمینه‌های اطلاع رسانی و تسهیل در دسترسی عموم به اطلاعات و داده‌های کتاب‌شناختی و کتاب‌های منتشر شده در کشور تا اطلاع رسانی کتاب و فعالیت‌های مربوط به وسیله شبکه‌های اطلاع رسانی در نقاط مختلف کشور به صورت نوشتاری، دیداری و رایانه‌ای برنامه‌ریزی شده است. از این رو جهت ارائه برنامه‌های مناسب با هدف ارتقای سطح عمومی، فرهنگی و فنی دست‌اندرکاران تولیدکنندگان و پدیدآورندگان کتاب، از طریق برگزاری نشست‌ها و همایش‌های مختلف، انتشار نشریه‌های تخصصی کتاب به منظور اطلاع رسانی مکتوب آخرین کتاب‌های منتشر شده و درج آخرین رویدادهای نشر در هر حوزه و فراهم آوردن فضایی برای نقد آثار، انتشار نشریات و کتب مختلف مربوط به

اطلاعات مربوط به چکیده کتاب‌ها از سال ۱۳۷۶، طرح روی جلد تقریباً از سال ۱۳۷۶، گزیده متن کتاب از ابتدای سال ۱۳۸۳ قابل دسترسی است. به منظور جست و جوی راحت اطلاعات کتاب‌های موجود در شبکه امکانات بسیار کامل طراحی شده است که می‌توان به امکانات زیر اشاره کرد.

جست و جوی سریع^۱ : در صفحه اصلی شبکه جست و جوی سریعی ترتیب داده شده است که عنوان کتاب قابل جست و جوست. **جست و جوی ساده^۲** : در این بخش می‌توان عنوان، ناشر و پدیدآور را جست و جو کرد. هم‌چنین می‌توان نتایج جست و جو براساس عنوان، ناشر و تاریخ انتشار فیلد کرده و تعداد نمایش در هر صفحه را نیز مشخص کرد.

جست و جوی پیشرفته^۳ : این بخش از جست و جو امکانات بسیار زیادی را در اختیار جست و جوگر قرار می‌دهد. تقریباً تمام فیلدهای رکوردهای کتاب قابل جست و جو است و امکان جست و جوهای ترکیبی با استفاده از فیلدهایی چون عنوان، ناشر، پدیدآورنده، موضوع، رده‌های دیویی و کنگره امریکا، شابک، براساس تاریخ و محل انتشار، تعداد صفحات، تیراژ، تعداد جلد، نوبت چاپ، قطع، نوع جلد، نوع اثر، نقش پدیدآورنده، زبان ورده سنی وجود دارد.

جست و جوی حرفه‌ای^۴ : این بخش نیز تمام امکانات جست و جوهای قبلی را دارد با این مزیت که با استفاده از عملکردهای منطقی AND و OR بین فیلدهای جست و جو

۲. مجلات الکترونیکی

الف - پیک روز

ب - کتاب هفته

ج - کتاب ماه

۳. آرشیو عکس

۴. شابک

۵. خبر

در زیر به معرفی اجمالی هریک از بخش‌های شبکه کتاب رایانه پرداخته می‌شود.

۱. بانک‌های اطلاعاتی

این بخش شامل دو بانک اطلاعاتی بسیار کامل از سال ۱۳۷۰ به بعد در حوزه‌های کتاب و ناشران است. بانک اطلاعاتی کتاب شامل اطلاعات ۲۸۸۸۹۴ رکود اطلاعات کتاب تا تاریخ ۸۴/۲/۲۴ است که براساس بررسی‌های انجام شده و روزآمدسازی روزانه آن کامل‌ترین و روزآمدترین بانک اطلاعاتی حوزه کتاب ایران محسوب می‌شود. اطلاعات کتاب شناختی تمام کتاب‌های منتشر شده از قبیل عنوان کتاب، موضوع، پدیدآورنده، ناشر، رده کنگره امریکا، رده‌دهی دیویی، شابک (ISBN)، تاریخ نشر، تعداد صفحات، تعداد جلد، نوبت چاپ، قیمت، چکیده، طرح روی جلد و گزیده متن کتاب (تا آخر مقدمه کتاب) قابل دسترسی است. در این بخش علاوه بر امکان چاپ هر رکود امکان تهیه خروجی در قالب XML و هم‌چنین ارسال آن به صندوق پستی شخص ثالث نیز امکان‌پذیر است.

عملکردهایی چون عین عبارت، بدون در نظر گرفتن عبارت خاصی جست و جوی بسیار دقیق تری را فراهم می کند. جست و جوهای ساده، پیشرفته و حرفه ای امکان نمایش نتایج جست و جو را بر اساس موضوع های دهگانه «خانه کتاب» (بر اساس رده بندی دهدهی دیویی) فراهم می کند.

الف - کتاب نما

در بخش کتاب نما امکانات دسترسی دیگر علاوه بر جست و جوهای ذکر شده وجود دارد که می توان به بخش فهرست الفبایی اشاره کرد. در این بخش می توان بر اساس سال و تاریخ نشر، مشخصات الفبایی ناشران، فهرست موضوعی کتاب ها و فهرست الفبایی پدید آورندگان به کتاب های منتشر شده از سال ۱۳۷۰ دسترسی پیدا کرد.

ب - بانک اطلاعات ناشران

این بانک اطلاعات تمام ناشران عضو نظام شابک (تمام ناشران کشور) را بالغ بر ۵۵۰۰ ناشر در بر دارد. این اطلاعات از طریق عنوان، ناشر، مدیر مسؤول، شناسه شابک، تاریخ تأسیس محل فعالیت، نشانی و زمینه فعالیت قابل جست و جو و دسترسی است.

بانک های اطلاعاتی «خانه کتاب» به صورتی یکپارچه طراحی شده اند و با امکانات فرامتنی^۵ داده های کتاب شناختی، حرکت از روی اطلاعات ناشر به کتاب های ناشر و هم چنین حرکت از روی فیلدهای موضوع، نویسنده، ناشر در بخش کتاب به سایر اطلاعات مرتبط فراهم است و استفاده کنندگان به راحتی می توانند اطلاعات موجود در شبکه را مرور کنند. در حقیقت یکی از مزیت های اصلی سایت کتاب رایانه امکانات فرامتنی آن در داده های کتاب شناختی و هم چنین اطلاعات ناشران است.

مجلات الکترونیکی

مؤسسه برای راحتی دسترسی به نشریات در سراسر کشور و هم چنین دسترسی علاقه مندان در سایر کشورها، بخشی از سایت را به انتشار نشریات پیک روز، کتاب هفته و کتاب ماه اختصاص داده است. علاقه مندان می توانند حتی قبل از تولید قالب چاپی مجلات، شکل الکترونیکی آن ها را از روی سایت دریافت کرده و با فرمت PDF روی رایانه های خود مطالعه کنند.

□ نشریه پیک روز، حاوی اطلاعات کتاب های روزانه نشر است. این اطلاعات بر اساس موضوع (رده بندی دیویی) و الفبایی عنوان تنظیم شده است و شامل عنوان، شابک، نام پدید آورندگان، ناشر، شمارگان، قطع، چاپ، صفحه و بهای هر کتاب می شود. البته دسترسی به کتاب های روزی خاص از طریق بانک کتاب نما، فهرست الفبایی - فهرست سال چاپ نیز امکان پذیر است.

□ نشریه کتاب هفته که به صورت هفتگی منتشر می شود. برای دسترسی راحت تر مردم به نشریه کتاب هفته و آگاهی علاقه مندان به کتاب و کتاب خوانی و دست اندرکاران حوزه نشر کتاب از آخرین اخبار و رویدادهای حوزه و دیدگاه های نویسندگان، مترجمان، ناشران درباره آثارشان و مسائل روز نشر کتاب در ایران و جهان به صورت الکترونیکی روی شبکه کتاب رایانه قرار می گیرد. آرشیو این نشریه از سال ۱۳۷۶ روی شبکه قرار داده شده است که توسط مراجعان با فرمت PDF قابل دسترسی است.

□ نشریه کتاب های ماه که در هشت موضوع کلیات، دین، علوم اجتماعی، علوم و فنون، هنر، ادبیات و فلسفه، تاریخ و جغرافیا و کودک و نوجوان منتشر می شود به شکل الکترونیکی با فرمت PDF روی شبکه از سال ۱۳۷۶ قابل دسترسی است. کتاب های ماه با هدف اطلاع رسانی و نقد و بررسی کتاب های منتشر شده در کشور در طول ماه منتشر می شود. این نشریات شامل مطالبی چون نقد و بررسی و معرفی کتاب، گفت و گو، اخبار، گزارش و مطالب متنوع درباره کتاب است. هم چنین فهرست کتاب های منتشر شده در هر ماه به همراه تصاویر و جلد، معرفی کوتاهی از کتاب و مشخصات کتاب شناختی قابل دسترسی است.

آرشیو عکس

«خانه کتاب» به منظور جمع آوری و طبقه بندی تصاویر و عکس های حوزه فرهنگ از سال ۱۳۸۱ در کنار سایر فعالیت های خود اقدام به راه اندازی آرشیو عکس کرد، عکس ها با موضوعاتی چون همایش ها، نشست ها، نمایشگاه، رخدادهای حوزه نشر و کتاب و کتابخانه ها در این بخش طبقه بندی و قابل دسترسی هستند. علاقه مندان می توانند با جست و جوی اطلاعاتی چون عنوان عکس، محل عکس، تاریخ عکس، موضوع و عکاس به عکس مورد نظر خود دسترسی پیدا کنند. بیشتر مخاطبان این بخش دست اندرکاران مطبوعات هستند.

شابک

دسترسی ناشران، نویسندگان و علاقه مندان حوزه نشر و کتاب به اطلاعاتی در خصوص شابک، بدون مراجعه به مؤسسه و هم چنین از بین بردن محدودیت های دوری از تهران و مشکلات رفت و آمد ناشران از اهداف راه اندازی بخشی به نام شابک در دل شبکه کتاب رایانه بود. البته بخش شابک به طور مستقل (با نشانی www.isbn.ir) قابل دسترسی است. تلاش شده است که در این بخش تمام فعالیت ها و خدماتی که واحد شابک ارائه می دهد به صورت الکترونیکی قابل پیگیری و انجام باشد که در زیر به خدمات بخش شابک اشاره ای می شود.

بخش شابک را می توان به دو بخش جدا کرد: بخش اول

مؤسسه به منظور پوشش اخبار مربوط به حوزه کتاب تقریباً از سال ۱۳۸۱ بخشی را به طور تخصصی برای اخبار حوزه کتاب راه اندازی کرد تا بتواند اخبارهای مربوط به حوزه کتاب را پوشش دهد و اخبار تهیه شده توسط خبرنگاران مؤسسه و هم چنین استخراج شده از سایر نشریات از طریق عنوان، موضوع، نام خبرنگار، تاریخ خبر و نام ویراستار قابل دسترسی بود که امروز این بخش تنها معرفی و ارائه اخبار مربوط به مؤسسه را انجام می دهد و اخباری مربوط به برنامه های نشست ها، گزارش نشست ها، فعالیت های جنبی «خانه کتاب» در ایام نمایشگاه، جشنواره ها، همایش و ... را پوشش می دهد، اخبار روز و تازه ها از روی صفحه اصلی سایت قابل دسترسی است.

سایت مؤسسه طوری طراحی شده است که حداکثر اطلاعات و نیازهای مراجعان از طریق صفحه اصلی سایت قابل دسترسی است.

پانوشته ها:

* www.ketab.ir

1. Quick search.
2. Basic search.
3. Advanced search.
4. Professional search.
5. Hypertext.

اطلاعاتی در خصوص فواید و کاربردهای شابک، تاریخچه شابک در ایران و جهان، رمزینه (بارکد)، سوالات رایج (FAQ) و سایت های مرتبط و نیز راهنمای استفاده از شماره استاندارد بین المللی کتاب (دستنامه شابک) ارائه می دهد که ناشران و نویسندگان می توانند با مطالعه آن تمام اطلاعاتی که در خصوص شابک مورد نیاز دارند، دریافت دارند.

بخش دوم سایت مربوط به عضویت ناشران در نظام شابک است. ناشران به طور سنتی با حضور در مؤسسه، ارتباط با نمایندگان واحد شابک در ادارات کل ارشاد استان ها و یا ارسال فرم های مخصوص عضویت در نظام شابک و هم چنین ارسال مدارک مورد نیاز اقدام به عضویت در نظام شابک می کردند. در حقیقت مؤسسه در تلاش است با کمک سایت شابک، مراجعات حضوری به مؤسسه و هم چنین ادارات کل ارشاد استان ها را حذف نماید و ناشران از مرکز انتشارات خود با اتصال به سایت شابک، تمام فرآیندهای عضویت و تکمیل فرم عضویت، دریافت شماره ها، برگرداندن شماره های استفاده شده به مؤسسه، درخواست شابک های جدید، و ... به صورت الکترونیکی انجام دهند.

اطلاع رسانی خودکار از طریق پست الکترونیکی در خصوص دریافت درخواست آنها، فعالیت های انجام شده روی درخواست آنها و شماره های تولید شده و ارسال آنها به ناشران از مزیت های بخش شابک سایت کتاب رایانه است.